

Dahl og de døde

105621

*Dagbladet
4/9-94*

Hans Fredrik Dahl kan føre sin penn med en gasselens letthet og en elefants finfølelse. I går åpnet han alle sårene i nylig avdøde

STEINAR
HANSSON

Rolf Jacobsens liv, under henvisning til motstanden mot å bygge nasjonale monumenter over Knut Hamsun. Artikkelen må forstås som et forsøk på å få til en elegant latterliggjøring av denne Hamsun-motstanden, men offeret er Rolf Jacobsen. Så vidt vites har ingen foreslått at det skal bygges nasjonale monumenter over Rolf Jacobsen. Det er altså ikke behov for å åpne den diskusjonen Dahl gjør. Han har diktet opp et problem, skapt et motiv for å rulle opp Rolf Jacobsens virke under krigen. Dette har ingen sentral plass i lesernes forhold til ham og hans diktning. Dessuten går Dahl altfor langt når han prøver å gjøre Jacobsen til en mer betydelig del av Quislings Norge enn Knut Hamsun. Det er merkelig at en historiker kan veie så forkjært.

■ ■ Dahl nevner Ebba Haslund og under-tegnede som en del av det «etablerte Bok-Norge» som «indirekte, men bestemt» skal ha avslått at Jacobsen kan få monumenter etter seg, fordi vi begge har ytret oss negativt mot forslaget om å omdøpe Sehesteds plass i Oslo til Knut Hamsuns plass. Synspunktene fra fjorårets debatt blir redusert in absurdum, og det kan ikke få stå uimotsagt.

■ ■ Under krigen holdt Knut Hamsun ifølge Dahl «sine meninger stort sett for seg selv». Det er tøv. Som kjent står Dahl i spissen for en gruppe historikere som vil revidere de mest bastante syn på forholdene under krigen, men det får være måte på til revisjon. Mitt bestemte inntrykk er at hver eneste nordmann, og de fleste europeere med, visste nøyaktig hvor Knut Hamsun sto i forhold til nazismen og Hitler. Han skjulte aldri sin holdning for noen. «Men jeg er ikke m.fl., herr redaktør, jeg er Knut Hamsun. Alle kan merke sig det», skrev han i 1939 da en avis hadde forsøkt å gjemme bort hans navn blant flere som støttet Tyskland.

■ ■ Fra 14. april 1940 fram til krigens slutt skrev han et par dusin artikler i okkupasjontens ærend. Den første var rettet mot C.J. Hambro, «sønn av en i sin tid innvandret familie som har fått være her i landet... Han mangler grunnlaget, det å være norsk i sin sjel». Mot den jødiske Hambro, framhevet han seinere samme år Quisling som «mere enn en politiker, han er en tenker, en konstruktiv ånd».

■ ■ «Men av alle har Hitler talt til mitt hjerte», skrev han i 1941. Året etter kom ordene om Roosevelt, publisert i Berlin samtidig som jødeforfølgelsene startet i Norge: «en jøde betalt av jødene, den ledende ånd i Amerikas krig for gullet og jødemakten».

■ ■ Hamsuns politiske skriving vakte stor oppmerksomhet, både hjemme og ute. Bare de som reviderer historien må ha oversett det. Ved Hitlers død formulerte han nekrologen i Aftenposten: «vi, hans nære Tilhængere, bøier nu vaare Hoder ved hans Død». Hamsun var Norges mest berømte mann etter Nansens død, han var dikteren som hadde overtatt Bjørnsøns rolle som nasjonens fremste stemme. Han hadde en posisjon som ingen annen. Derfor ble hans landssvik hinsides en lokal affære. Den skapte et dypt sår i nasjonens historie. Så lenge dette såret ikke er grodd, er det grunn til å være forsiktig med å omdøpe sentrale samfunnssteder i hans navn.

■ ■ Når monumenter reises over de døde, skjer ikke det utfra juridiske betraktninger, slik Dahl synes å mene. Det skjer heller ikke på grunnlag av rampete innspill. Det er omgivelsenes hengivenhet som avgjør slikt.